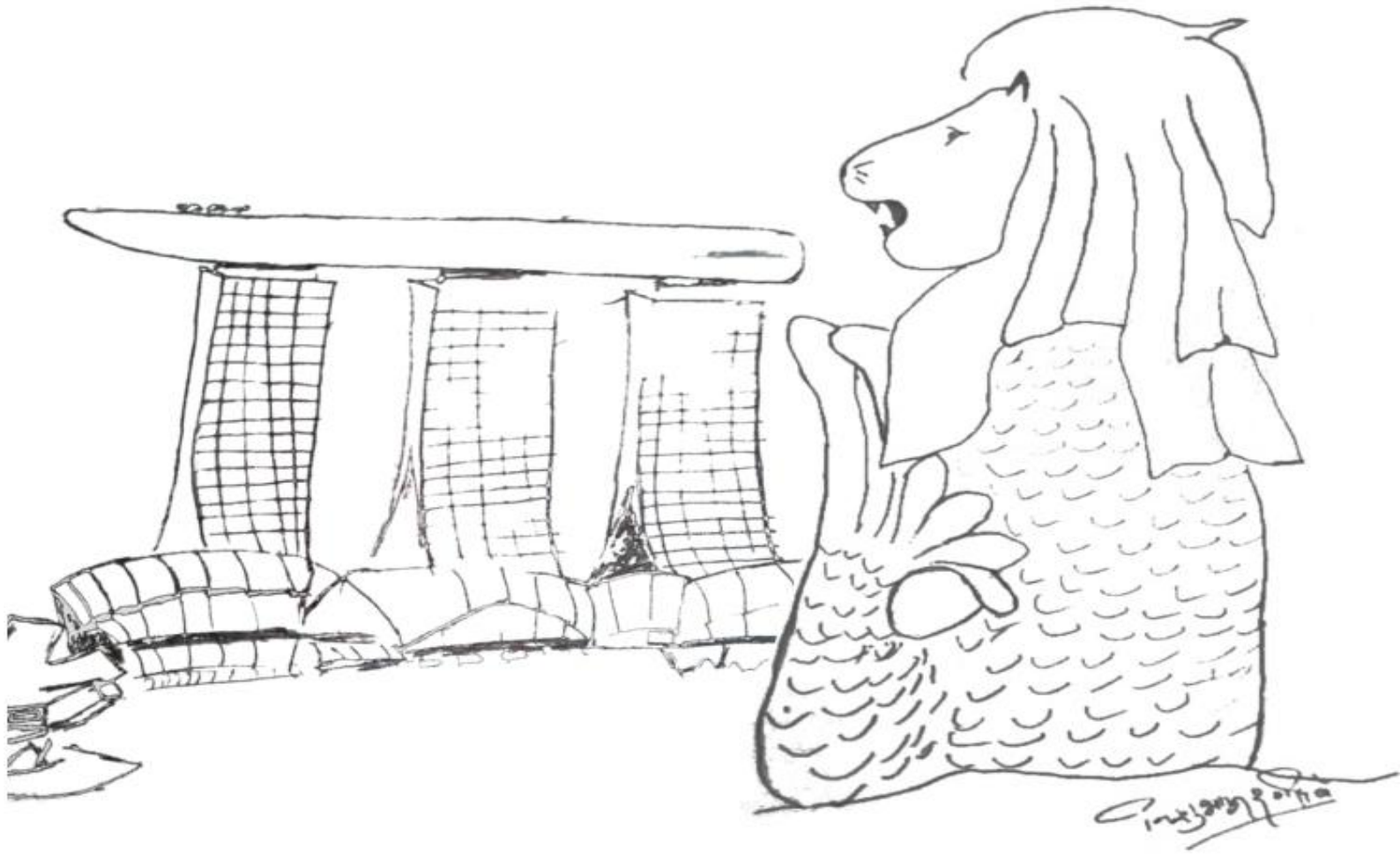

माझे सिंगापुरायन

विशुभाऊ रणदिवे

 साहित्य प्रतिष्ठान

माझे सिंगापुरायन
विशूभाऊ रणदिवे

माझे सिंगापुरायन

लेखक : विशूभाऊ रणदिवे

ई साहित्य प्रतिष्ठान

माझे सिंगापुरायन

विशुभाऊ रणदिवे

पुस्तकाचे नांव: माझे सिंगापुरायन

प्रकार : अनुभवकथन

लेखक :

विशुभाऊ रणदिवे,

9892847277 (India)

6583363353 (Singapore)

vishpul@gmail.com

मुखपृष्ठ, अंतर्गत फोटो : विशुभाऊ रणदिवे

9892847277 (India)

6583363353 (Singapore)

vishpul@gmail.com

प्रकाशन : ई साहित्य प्रतिष्ठान®

- विनामूल्य वितरणासाठी उपलब्ध
- आपले वाचून झाल्यावर आपण हे फॉरवर्ड करू शकता.
- हे ई पुस्तक वेबसाईटवर ठेवण्यापुर्वी किंवा वाचनाव्यतिरिक्त कोणताही वापर करण्यापुर्वी ई साहित्य प्रतिष्ठानची परवानगी घेणे आवश्यक आहे.
- या पुस्तकातील लेखनाचे सर्व हक्क लेखकाकडे सुरक्षित असून पुस्तकाचे किंवा त्यातील अंशाचे पुनर्मुद्रण किंवा नाटक, सिनेमा, सिरियल, स्टेज शो किंवा तत्सम रुपांतर किंवा भाषांतर करण्यासाठी लेखकाची परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

©esahitya Pratishthan® 2012

माझे सिंगापुरायन
विशुभाऊ रणदिवे

e साहित्य प्रतिष्ठान

*e Sahity Pratishthan®
eleventh floor
eternity, G1102
eastern express highway
Thane. 400604
Ph : 9869674820*

esahity@gmail.com
www.esahity.com
www.ednyaneshwari.com
<http://etyarth.blogspot.in/>
<http://esahityapratishthan.blogspot.in/>
www.marathiriyasat.com

माझे सिंगापुरायन
विशुभाऊ रणदिवे

ज्यांनी
पुलं वाचले किंवा ऐकले आहे
त्या सर्वांना ...

माझं हे पहिलं पुस्तक अर्पण

----विशुभाऊ
एक पुलभक्त

प्रस्तावना

पुस्तकात कधीच वाचली न जाणारी गोष्ट म्हणजे प्रस्तावना, आणि मी कधीच कोणतीही प्रस्तावना न वाचल्याने मला ती कशी लिहितात ते अजिबात माहित नाही.

जमत नसेल किंवा येत नसेल तरी प्रयत्न सोडायचा नाही ह्या शिकवणीत मी वाढल्या मुळे एकदा शाळेत परीक्षेला मला काहीच येत नव्हते तेव्हा तीन तास प्रयत्नांती 'आगरी रामायण' लिहून आलो

होतो. ते रामायण वाचून शिक्षकांनी मला 'पोकळ बांबूचे' दिले होते. वाल्याचा वाल्मिकी झाल्यावर त्यांनी रामायण लिहिले, आणि मी रामायण लिहिल्या नंतर पोकळ बांबूचे खाऊन विशुभाऊ झालो. माझ्या आयुष्यात प्रत्येक घटना ह्या विचित्र आणि अवेळीच घडल्या, उदा. इयत्ता दहावी मध्ये जेव्हा पोरं २१ अपेक्षित घोकत असतात नेमका तेव्हाच मला मिर्झा गालिब भेटला. गालिबने स्वतः दहावी दिली होती/नव्हती ते माहित नाही पण माझ्या दहावीचे चांगलेच बारा वाजवले होते.

प्रस्तावना म्हटली कि मला शाळेतला मराठीचा पेपर आठवतो. प्रत्येक कवितेवरील प्रश्नाला समीक्षात्मक प्रस्तावना लिहावी लागे आणि ती मी सहजपणे फुगवून सात ते आठ ओळींची करत असे. असो. हे झाले विषयांतर, खरेतर कोणतीही प्रस्तावना लिहिण्यासाठी ती फुगवणे आणि त्यासाठी विषयांतर हे महत्वाचे असते असे पु.लं.च्या एका ललित लेखात वाचले होते. असो (प्रस्तावना फुगवण्यासाठी केलेल्या विषयांतरामुळे हा शब्द वारंवार येतो, काय करणार? नाइलाज को क्या इलाज? असो) हां! तर विषय होता 'ह्या पुस्तकासाठी प्रस्तावना', हि प्रस्तावना लिहिताना मी कुठून शब्द किंवा ढाचा उसना आणावा ह्याचा विचार करत होतो. वजन जास्त झाल्यामुळे बरोबर घेतलेली सगळी पुस्तके एअरपोर्टवर

काढावी लागल्याने रेफर करायला काहीच शिल्लक राहिले नाही, असो. तर प्रस्तावना म्हणजे प्रशस्त+अवसान अश्या संधी विग्रहाचे अपभ्रंश असावा असे मला वाटते. म्हणजे उगाच अवसान आणून प्रशस्त असे काही तरी लिहून पुस्तकाची जाडी वाढवावी असा त्या मागचा अर्थ असावा. प्रस्तावना लिहिताना कोणतेही उसने अवसान न आणता पहिलेच वाक्य हे अगदी दोन परिच्छेद एवढे मोठे केल्यामुळे मी स्वतःलाच शाब्बासकी देतो.

असे म्हणतात कि प्रस्तावनेमध्ये लेखक स्वतःची आणि पुस्तकाची ओळख वगैरे करून देतो. माझी ओळख करून देण्यासाठी मी कोणी बाजीराव नाही कि काही मोठा तीर मारलेला नाही. आणि पुस्तकाची म्हणजेच लेखांची ओळख करून दिल्यावर वाचायला काय शिल्लक राहते ? अनुक्रमणिका?....

एकूण माझी प्रस्तावना ही पहिल्याच वाक्यात अडल्यामुळे, प्रस्तावनेचा संकल्प हा संकल्प अवस्थेतच रहातो की काय अशी मला भीती वाटू लागली आहे. अगदी सूर्याचे उत्तरायण तसे मी केलेले सिंगापुरायन (न आणि ण नीट पाहून घ्या, उगाच त्याचे पुरायण किंवा रामायण होऊ नये म्हणून माझ्या कुशाग्र बुद्धीने घेतलेली ही दक्षता आहे, असो) असे थाटात नाव दिले पण घोडे हे प्रस्तावनेतच अडले. खरेतर आयुष्याचा सगळ्यात मोठा जुगार खेळताना, म्हणजे लग्न करताना, पत्रिकेत फार छोटी नोंद करतात आणि प्रवास वर्णनासाठी प्रशस्त प्रस्तावना !!! ... अरे कया बात है ... लग्न पत्रिका !! आयडिया !!! ढांचा !!!!

“ आमचे इथे श्री कृपेने 'विशुभाऊ रणदिवे' म्हणजे मी , सिंगापूर वारीला गेले आहेत व तेथून आपले अनुभव लिहून पाठवले आहेत व त्याचे पुस्तक ई साहित्य प्रतिष्ठान प्रकाशित करत आहेत. पुस्तक वाचण्यास आम्ही स्वतः आणि प्रकाशक असमर्थ आहोत. तरी आपण सहकुटुंब सहपरिवार आसमित्र इत्यादि येऊन आगत्याने पुस्तक वाचन करावे”

आपला,

(लेखक) विशुभाऊ

माझे सिंगापुरायन
विशुभाऊ रणदिवे

आरें यार...कोणीतरी ह्या जपान्यांना सांगा / कळवा / निरोप धाडा
की...

'सु'-'शी' ह्या काही खायच्या गोष्टी नाहीयेत रे बाबांनो..

:))))

मंदारशेठ कुलकर्णी

देशी किंवा परदेशी म्हणजेच शुद्ध भाषेत डोमॅस्टिक किंवा इंटरनॅशनल प्रोजेक्ट्स ह्यात मी कधीच भेद भाव केला नाही; आणि तसे करायचे काही कारण पण नव्हते. महिना अखेरीला मिळणारा पगार ह्यात खरंच खुश होतो आणि इन्कम टॅक्स वाचवून आलेले मिल कुपन्स पाहून बायको पण खुश व्हायची. पैशांच्याऐवजी कागदाचे तुकडे देऊन खरेदी करण्यात तिला प्रचंड मजा येत असे आणि तिला येणारी मजा पाहून मला मजा येत असे.

आयटी क्षेत्रात काम करणारा एखादा ऑनसाईट कधीच गेला नाही कि लोक त्याच्याकडे 'नपुंसक' असल्या सारखे पाहतात. पण मी ह्याचीसुद्धा कधी पर्वा केली नव्हती. भारतीय आयटी क्षेत्रात ऑनसाईट म्हणजे "परदेश वारी". तुम्ही दिल्ली, बॅन्गलोर वगैरेला जाऊन आलात तर ते ऑनसाईटमध्ये गणले जात नाही. माझी बहुतेक भावंडं ही ऑनसाईट असल्याने कोणालाच परदेशगमनाचे अप्रूप नव्हते. फक्त माझी आई सोडली तर ... ती नेहमी बोलायची "इतर जणं विदेश फिरतात, आणि तुझे प्रोजेक्ट कुठे तर कुर्डुवाडीत!"

मला कधीच चान्स आला नाही असे नाही, पण जाण्याची मनापासून तयारी कधीच झाली नव्हती. भारतात राहून मजेत खाऊन पिऊन धमाल करून वर काखोटीला चार पैसे टिकवता येतात, मग परदेशी कशाला लाचारी करावी ह्या मताचा मी होतो. आपण कितीही तत्वे मांडली किंवा पळवाटा काढल्या तरी तो कर्ता करविता विधिलिखित थांबवत नाही. तसंच झालं.

मे महिन्यात गावाला निघालेलो असताना सौरभ देशपांडेचा सिंगापूर वरून फोन आला

सौरभ : काय रे, कसे काय चालू आहे ?

मी : माझे एकदम झकास, तू सांग !! काय म्हणताय सिंगापूर ?

सौरभ : तुझे झकासच असणार. मस्त 'बेंच' घेतला आहेस महिन्या साठी !!!

(आयटी क्षेत्रात बेंच म्हणजे , कुठल्याही प्रोजेक्टला assigned न राहता भरपगारी सुट्टी)

मी : च्यायला तुला तिथे कसे कळले मी बेंचवर आहे ते ?

सौरभ : ते सोड , तुझा CV इथे सिलेक्ट झाला आहे जूनच्या पहिल्या आठवड्यात इथे येशील का ?

मी : अरे यारअंम्... अंम्...

सौरभ : साला किती दिवस onsite पासून पळणार आहेस ??? आणि इथले इंग्रजी तुझ्यापेक्षा भन्नाट आहे , घाबरू नकोस

सौरभने इंग्रजीचा उल्लेख करून अगदीच मर्मावर बोट ठेवल्यामुळे मी नाईलाजाने (!) म्हटले "ठीक आहे मित्रा, प्रोसेस चालू कर"

माझ्या सिंगापूर वारी बद्दल घरात वेगवेगळ्या प्रतिक्रिया उमटल्या, बाबांनी मी घेतलेल्या निर्णयाचे स्वागत केले आणि जाहीर केले "बरे आहे, चार वेगळ्या लोकांमध्ये जाईल तर फॉल्स इगो (False ego) कमी होईल"... नेहमी डोमॅस्टिक प्रोजेक्ट घेतो म्हणून वैतागणारी आई काळजीत बोलू लागली "सांभाळ आणि फोन करत जा!! बायको मुलीला पण बरोबर नेणार ना? कि एकटाच जाणार हुंदडायला?".... जगातला सगळ्यात निर्बुध्द आणि बावळट माणूस एकटा परदेशी निघाल्यामुळे बायको रडकुंडीला आली होती....

फक्त मनापासून खुश झाले ते कट्टेकरी मित्र. सगळ्यांनी एकच डायलॉग मारला "लेका मसाज घे हं तिथे"

बायकोच्या सिंगापूर वाऱ्या भरपूर झाल्या असल्याने तिने टिप देण्यास सुरुवात केली. फेरर पार्क, चायना टाऊन, लिट्टील इंडिया वगैरे स्थानकांची अश्याप्रकारे नावं घ्यायला लागली, आणि तिथल्या गल्ली बोळांची अश्या प्रकारे वर्णनं करायला लागली, कि मला संशय यायला लागला कि हिचा जन्म गिरगावातला नसून तिथला आहे. बाकी

उरलेल्यांनी तिथले कायदे कसे कडक आहेत ते समजावण्याचे कार्य हाती घेतले. त्यांनी सांगितलेले सिंगापुरचे कडक कायदे ऐकून भारतात कायदा सुव्यवस्था अजिबातच नाही ह्या गोष्टीवर माझा विश्वास पक्का झाला ...

पुढील काही दिवस व्हिजा आणि मेडिकलमध्ये गेले आणि अचानक कंपनीने तिकीट पाठवले. प्रवासाची तारीख जवळ आल्याने बॅग पॅकींग नावाची नवीन मोहीम आमच्या 'हिंदी चीनी भाई भाई' संघटनेने हाती घेतली. सिंगापूरला नेण्यासाठी मी काढलेल्या कपड्यांकडे पाहून आई आणि बायकोनी 'हे' कपडे न नेता नवीन घ्यावे असा सूचना वजा आदेश दिला. माझ्या नवीन कपड्यांची खरेदी अगदी अंडरवेअर पासून चालू झाली. त्यामुळे तिथल्या कडक कायद्यामध्ये इमिग्रेशनच्या वेळीच भोकं पडलेली चड्डी घातली का हे तपासतात कि काय अशी मला उगाच भीती वाटू लागली. माझा हॉस्टेलच्या दिवसातला अनुभव आईला आणि इतर काळातला आळसाचा अनुभव बायकोला असल्याने त्यांनी जास्तीत जास्त मळखाऊ आणि कमीत कमी सुरुकुत्या पडतील असे कपडे शोधायला सुरुवात केली. रस्त्यातल्या प्रत्येक दुकानात जाऊन आखबे दुकान ह्या दोघी उपसत असत आणि मी फक्त प्राईस टॅग बघत असे.

सिंगापूरला जाऊन तरी मी स्वयंपाक करेन अश्या समजुतीने बायकोने भांडी कुंडीपासून पोळपाट लाटणं वगैरे बांधून दिले; व उरलेल्या दिवसां मध्ये भात कसा ठेवावा, तुरीची डाळ आणि चणाडाळ ह्यात फरक कसा करावा, वगैरे गोष्टींचे ट्रेनिंग देण्यात घालवले.

माझ्या लग्नाच्या दिवशी उपेंदाने मला सांगितले होते कि 'बिदाई च्या वेळी बायको रडली नाही तर नवऱ्याचे काही खरे नाही', आणि त्यावेळी माझी बायको अजिबातच रडली नाही. बायकोला रडवणे म्हणजे आपल्या पुरुषार्थाला काळिमा वगैरे अशी आपली संस्कृती असली, तरी मला हिला रडताना पाह्यची ईच्छा माझ्या डिपार्चरच्या वेळी पुर्ण झाली.

जिथे लहानाचा मोठा झालो, जिथे माझे सर्वस्व आहे, ज्या मातृभूमीवर सावरकरांनी सांगितले त्याप्रमाणे प्रेम केले, त्या मातृभूमीचा उंबरठा ओलांडताना भले तो तूर्तस का असेना मन भरून आले नसते तरच नवल.

विमानातून प्रवास करण्याचा अनुभव बराच असला तरी जास्तीत जास्त दोन अडीच तासांच्या उड्डाणाचा होता. भारत ते सिंगापूर हा साडेपाच तासांचा प्रवास अगदी जीवावर आला होता. वजन जास्त झाल्यामुळे बरोबर घेतलेली पुस्तकं मला मुंबईलाच ठेवावी लागली होती त्यामुळे विरंगुळा पण काही नव्हता. जेवण झाल्यावर दोनदा तीनदा पाणी मागितल्या नंतर त्या हवाई सुंदऱ्यांनी पण खुन्नस द्यायला सुरुवात केली होती. खिडकीतून बाहेर पाहिल्यावर सगळीकडे ढगच ढग दिसत होते, आणि तेच तेच ढग पाहून आपण चकवा लागल्या सारखे एकच ठिकाणी फिरतो आहे का असा संशय येऊ लागला. सारखे वाटत होते कि त्या पायलटला जाऊन विचारावे 'कुठवर आलो आहोत?' 'रस्ता चुकलो तर नाही नं?'. पण स्वतःला आवर घालून खुर्चीवर टिकण्याचा प्रयत्न केला आणि अचानक एका सुंदरीने अनाउन्स केलं “आपण लवकरच सिंगापूरला चांगी एयरपोर्टला उतरणार आहोत, सिंगापूरची स्थानिक वेळ १६.३० असून बाहेरील तापमान २७ अंश आहे!” विमानातल्या बऱ्याच जणांचा “हुशश!” असा मनातला आवाज मी ऐकला आणि मी पण 'हुशश' केले.

अगदी पुलंती वर्णन केलेल्या डोळ्यांच्या, म्हणजे डोळे नावाच्या भेगा असलेल्या मुलींनी वाकून बिकून “वेलकम टू सिंगापूर” केले आणि मी पण त्यांच्या वेलकमला थांक्यून पुढे आलो. दिल्ली किंवा हैद्राबादपेक्षा सुंदर अश्या चांगी एअरपोर्टवर इंग्रजी, चायनीज, मलय आणि तमिळ भाषेत सगळीकडे बोर्ड लावलेले होते. अश्या अवाढव्य विमानतळावर मी गोंधळलो नसतो तरच नवल, पण समोरच 'हेल्प डेस्क' होता.

मी त्या हेल्पडेस्कवरच्या मुलीकडे गेलो तर ती लगेच उभी राहून बोलली, “में आंय हॅंग युं?”.

मी दचकलो. हे काय नवीन? पण नंतर ती 'मे आय हेल्प यु' बोलली असेल असे नाझ्या लक्षात आले. मी तिला विचारले “व्हेअर विल आय गेट माय लगेज?” आणि तिने दाखवलेल्या दिशेने निघालो....

कस्टम क्लीअर करून बाहेर पडताना, टॅक्सीवाले माझी बॅग खेचतील किंवा ओढतील वगैरे अशी समजूत करून मी सगळे समान कवटाळून बाहेर पडलो. पण बाहेर पडल्यावर

असे काही घडले नाही, टॅक्सी स्टॅंड वर सगळा कारभार रांगेत चालू होता. मी नंबर प्रमाणे एक टॅक्सी मध्ये बसलो आणि त्याला मलय मध्ये म्हटले “अन्दा आकान सिला आंबील सया उन्तुक बेबेरापा हॉटेल दि फर्रेर पार्क? (मला फर्रेर पार्कला एखाद्या चांगल्या हॉटेल मध्ये नेशील का?)” त्याने लगेच सामान ठेवायला डिकी उघडली आणि म्हणाला, “पस्ती (नक्की)”.

रस्त्यावरून जाताना गाडीने कधी १०० चा वेग घेतला कळले सुध्दा नाही. मी गाडीत बसल्या बसल्या ड्रायव्हरला सांगितले कि जेव्हा मलय बोललो तेवढेच मी पाठ केले होते आणि त्या पलीकडे मला येत नाही. त्यावर तो बोलला “एस, आय अंडरस्टूड दॅट फ्रॉम युर मलय भाषा”. भाषाला मलयमध्ये पण भाषा म्हणतात हा माझ्यासाठी धक्का होता.

हॉटेलमध्ये चेक-इन केल्यावर मला रूम नावाचे एक खुराट मिळालं. स्वच्छ आणि सुंदर होतं. पण ह्या किमतीत भारतात एक चांगला सुट मिळाला असता. मी अजिबात वेळ न काढता अंधोळ करून लगेच परिसर अवलोकनाला बाहेर पडलो.

हातात GPS असल्याने हरवण्याची भीती नव्हती. मनाला वाटेल त्या दिशेने चालत सुटलो. थोडी पावलं चालल्यानंतर मला समोर 'मुरुगन इडली' नावाचे दुकान दिसले आणि मोठे आश्चर्य वाटले. आत

गेल्यावर उडपी वजा तमिळ खानावळीत आल्याचा भास झाला. रस्सम सांभार ह्याचा नुसता घमघमाट सुटला होता. मी जवळचं टेबल पकडून बसतो नाहीच तर एक भारतीय वेटर आला आणि टिपिकल पुणेरी स्टाईलमध्ये “एस!” असे म्हणाला. भारतात कदाचित त्याच्या मनोभावाचा मला राग आला असता पण इथे आपुलकी उफाळून आली. मी समोरचे

मेनू कार्ड पाहून त्याला तमिळमध्ये म्हटले “रेंडू इडली वेन्नम्मा” आणि तो “व्वोक्के” बोलून गेला.

माझी ऑर्डर देऊन होते न होते तोच माझ्या समोर एक गोरा घारे डोळेवाला मुलगा येऊन बसला. त्याची तुरळक दाढी सोनेरी छटांची होती आणि पाठीला एक प्रकारचा बाक होता. त्याच्या गचाळ शर्ट मधून जानवे डोकावत होते. मी क्षणाचाही विलंब न करता त्याला म्हटले “कोकणस्थ दिसता !!”.

गायब केलेले कबुतर जादुगाराने टोपीतून काढल्यावर लहान मुलाच्या चेहऱ्यावर जसे भाव उमटतात तसे त्याच्या चेहऱ्यावर उमटले. त्याने इतक्या जोरात “हो हो” म्हटले कि संपूर्ण खानावळ आमच्या कडे पहिला लागली.

त्याचे नाव चिन्मय बापट. तो पण आयटी क्षेत्रातालाच आणि दोन एक वर्ष सिंगापुरात आहे. ओळख झाली आणि तोही ठाणेकर असल्याने अगदी गल्ली बोळातल्या पण गप्पा झाल्या. खाऊन झाल्यावर माझे बिल चिन्मयनेच भरले. ‘बापट’ नावाचा माणूस कोणी अनोळखी भेटल्यावर इतका खुश होईल आणि आपले जाती-विशेषण आणि तत्त्वांच्या पलीकडे जाईल असे मला कधीच वाटले नव्हते.

बापटाने मला जवळपासचा परिसर फिरवण्याचे कार्य हाती घेतले. थोडे पुढे आल्यावर मला म्हणाला “चल तमिळनाडूला जाऊयात, पण आधी बांगलादेश”.

पुढे काही अंतरावर मला बंगाल किंवा बांगलादेश मध्ये असल्याचा भास झाला. सगळं सगळं बंगाली मध्ये होतं. दुकानांच्या पाट्यांपासून ते तिथे चालू असलेल्या गाण्यांपर्यंत. तिथे विकायला ठेवलेले मोबाईलचे कार्डस पण बंगाली भाषेत होते. इथे तिथे बघत मी फिरत होतो. अगदी भारतात असल्याचा भास होत होता. कोणीही कसेही रस्त्यावरून चालत होते. शिस्तीचे जे धडे मला इथे येण्यापूर्वी दिले त्यातले काहीच इथे पाळले जात नव्हते. छोटे छोटे कपडे घातलेल्या मुली बिनधास्त फिरत होत्या आणि माझ्याखेरीज कोणीच त्यांच्याकडे दुकूनही पाहत नव्हते. माझे इथे तिथे पहाने बापटाने बरोबर हेरले. तो लगेच म्हणाला “आज पहिला दिवसच आहे नं! नंतर वैतागशील ह्याला...”

एक दोन गल्ल्या पार केल्यावर अचानक एक मजली दाटीवाटीने उभी असलेली घरे दिसली. खाली किराणामालाची, फुलं आणि पुजेची साहित्य विकणारी दुकाने दिसली. पारंपारिक जुने दक्षिण भारतीय शैलीचे देऊळ दिसले. अगदी अगदी चेन्नईच्या जवळ आल्यासारखे वाटत होते. तिथे परत बापट जोरात ओरडला "हे आपले तामिळनाडू!". रस्त्यावरची चार एक लोकं परत आमच्याकडे पाहून हसली व त्यावर बापट म्हणाला "इथे बरीच मराठी मंडळी आहेत हां!"

चिन्मय ने खरंच सुंदर पद्धतीने आजूबाजूचा परिसर दाखवला, खाण्यासाठी चांगल्या खानावळींची ओळख करून दिली. हलाल सर्टिफिकेशन म्हणजे काय ते समजावून सांगितले. आम्ही एकमेकांचे नंबर घेतले आणि त्याने मला काही मदत लागल्यास फोन कर म्हणून बजावले. मी त्याला धन्यवाद देण्यासाठी माझे पार्करचे पेन त्याला दिले, व त्याने ते 'इदं न मम' च्या भावात स्वीकारले.

सौरभ देशपांडे मला सिंगापुरला चिकटवून स्वतः स्वीडनला निघून गेला. त्यामुळे इथे आमची काही भेट झाली नाही. माझा इंजिनीअरींग कॉलेजमधला मित्र अमित जोशी बरीच वर्षे सिंगापुरात असल्याने घर शोधण्यापासून स्थिरस्थावर होण्यापर्यंत सर्व मदत त्याने केली. किराणामाल कुठून घ्यावा, 'मेझी' कंपनीचे जांभळ्या रंगाच्या झाकणाचे दूधच का घ्यावे वगैरे गोष्टी त्याने समजावून सांगितल्या.

सिंगापुरातल्या ऑफिसमध्ये आल्यावर कुठे वेगळीकडे आलो आहोत असे अजिबात वाटत नाही. मुख्यत्वे सगळी भारतीय वंशाची लोकं दिसतात. त्या चपट्या रिसेप्शनिस्ट सोडल्या तर. सिंगापूर मध्ये पाकिस्तानी, श्रीलंकन, बांगलादेशी आणि भारतीय ह्या सगळ्यांनाच 'इंडिअन' असे म्हणतात; आणि ते स्वतःची ओळख सुद्धा 'इंडिअन' म्हणूनच करून देतात. आता एखाद्या मुसलमानाने सांगितले कि तो पंजाबचा आहे कि नक्की समजायचे हा पाकिस्तानचा आहे, एखाद्या बंगाली बोलणाऱ्या मुसलमानाने सांगितले कि तो कोलकात्याचा आहे कि समजायचे हा बांगलादेशचा आहे. पण सगळे इथे शहाण्यासारखे राहतात. मुळात इथल्या कडक कायदा व्यवस्थेने सगळ्यांना 'चड्डीत' ठेवले आहे. इथे 'इंडिअन' हे विशेषण न लावणारी भारतीय जमात एकच, ती म्हणजे 'तमिळ'. महाराष्ट्रात जसे आपण सगळ्या दक्षिण भारतीयांना 'मद्रासी' म्हणतो तसे इथे 'तमिळ' सोडून सर्व भारतीय उपखंडातल्या लोकांना 'इंडिअन' असे म्हणतात.

ऑफिसमध्ये सगळे टीम मेंबर पंत, सोनावणे, जगताप आणि जैन असल्याने अगदी सोज्वळ वातावरण आहे. आमच्या प्रोजेक्टचा स्पॉन्सरर हा चिनी असला तरी आमच्या मिटिंग्स ह्या मुख्यत्वे मराठीतून किंवा फारच प्रोफेशनॅलिझम उफाळून आला तर हिंदीतून होतात. एवढ्या घरगुती वातावरणामुळे मला इथे रुळायला काही फार वेळ लागला नाही.

अब्बास अहमद हा टिपिकल पाकिस्तानी. पण ऑफिसमधला माझा मित्र. खरेतर माझ्या टीममधला नसला तरी मी भारतीय म्हणून आत्मीयतेने (!) माझ्याशी मैत्री करायला आला. अब्बास म्हणजे अर्धवट डोक्याचा पण लाघवी मुलगा. पाकिस्तानी असूनसुद्धा बराच ब्रॉडमाइंडेड आहे. हा मला 'रॉ' अशी हाक मारतो, जणू काही ती शिवी आहे आणि म्हणून मी त्याला 'झाटू आय.एस.आय' अशी हाक मारतो (शिवी देण्यासाठीच). कॉफी ब्रेकमध्ये आम्ही शाब्दिक भारत-पाकिस्तान लढाई खेळतो; आणि गेम आपणच जिंकलो असे समजून दोघेही कामाला लागतो. असे असले तरी अजून एक ब्रिटीश कलीग 'जॉन मेलबॉर्न' आमचा कॉमन दुश्मन. अब्बास हा पंजाबी ऍक्सेन्ट मध्ये उर्दू बोलतो आणि त्याच्या भाषेवर बॉलिवूडच्या सिनेमांचा बराच प्रभाव आहे आणि मी मराठी ऍक्सेन्टमध्ये मुंबईमधल्या सर्व भाषांचा प्रभाव घेऊन हिंदी मिश्रित उर्दू बोलतो.

एकदा आम्ही दोघे अशीच रॉ आणि आय.एस.आय लढाई लढाई खेळत होतो ...

अब्बास : दोस्त तू कितनाभी मना करे कारगिल तो हम ही जीत गये थे !!!

मी : भोसडिके इसका मतलब पाकिस्तान ने अँटक किया था ये तुम कबुल करते हो !

अब्बास : नहीं नहीं मेरा मतलब ये था की

अब्बास शब्दांची सारवासारव करत असतानाच ब्रिटीश बुलडॉग जॉन तिथे आला....

जॉन : यु पिपल आर फ्रॉम डिफरन्ट कन्ट्रीज बट स्पिक सेम लॅंग्वेज ??

अब्बास : भेन के लवडे तेरे मां कि

जॉन माझ्या कडे बघून : वॉट डिड हि से ???

मी : जाऊन तुझ्या बापाला विचार भेंचोद ...

खरेतर अब्बासला भारतीय लोकांबद्दल बरीच आत्मीयता आहे. त्याचे कारण त्याचे मूळ हे भारतातल्या इलाहाबादमधले. त्याच्या कुटुंबाने 'मुहाजिर' म्हणून पाकिस्तानात भरपूर धक्के खाल्ले. त्याने त्यांच्यावर तिथे झालेल्या अत्याचाराबद्दल जेव्हा सांगितले तेव्हा मी खरंच सुन्न पडलो होतो. त्याने जे शब्दात सांगितले ते मी 'खंजीर' नावाच्या गझल सदृश्य काव्यात गुंफले....

खंजीर

गैरोंकी चाहत मे मुहाजिर बन बैठे

अपनोंकी आखोंमे अंगार बन बैठे

मजहबके नामपे राह चले तो थे
अपनेही घरमें मेहमान बन बैठे

इलहा की मर्जी पाने फितुर कर गए
तेरेही दरबार मे गुनहगार बन बैठे

अल-शुकर बनने की चाहत रखते थे
खुद ही खुदमें काफिर बन बैठे

ये गुमन आलम से 'अज्ञाद' कर दे
हिन्दोस्तांमे हम देशद्रोही ना बन बैठे

इलहा (परमेश्वर,अल्ला), फितुर (दोष, चूक), अल-शुकर (आस्तिक), काफिर (नास्तीक), गुमन (भ्रम), आलम (विश्व)..

शाळेत असताना पाडगावकरांचे भोलानाथ मी थोडे बदलले होते. गणिताच्या ऐवजी इंग्रजीच्या पेपरच्या आदल्या दिवशी माझ्या पोटात गोळा येऊन ढोपर दुखायचे. इंग्रजांनी दीडशे वर्षांमध्ये भारतावर जेवढे अत्याचार केले नसतील तेवढे अत्याचार तर्खडकरांनी शाळेच्या पाच वर्षांच्या कारकिर्दीत माझ्यावर केले होते. शाळेत इंग्रजीच्या मास्तरांनी एकदा मला उभे केले आणि विचारले होते “शाल कधी वापरतात?”, मी “थंडीत” असे उत्तर दिल्यावर त्यांनी जी श्रीमुखात लगावली कि अजूनपर्यंत मी कधीच 'शाल' वापरलं नाही.

तर्खडकर जर सिंगापुरात आले असते तर त्यांनी त्यांच्या व्याकरणातले इंग्रजीचे नियम नक्कीच शालीत गुंडाळून ठेवले असते, आणि दहावीला मला ३५ पेक्षा जरा जास्त गुण मिळाले असते.

सिंगापुरातले इंग्रजी म्हणजे खरंच एक संशोधनाचा विषय आहे. तरीही ह्या देशाची प्रथम भाषा इंग्रजी आहे. सिंगापूर मध्ये ठिकठिकाणी 'लर्न इंग्लिश' असे मोठमोठे इंग्रजीत लिहिलेले बोर्ड दिसतील. आता ज्याला इंग्रजी येतच नाही तो हे कसे वाचणार ते ह्या सिंगापुरीअन देवालाच ठाऊक.

ऑफिस मध्ये माझे काम सोलुशन डिझाईन चे असले तरी इन्फ्रास्ट्रक्चर टीम वेगळी आहे. इन्फ्रा टीम ची मॅनेजर 'सिऊ जर' नावाची बाई आहे, तिला मी 'सर्वर्स दोन आठवड्यात तयार पाहिजेत' असे जेव्हा खडसावले तेव्हा तिने मला “कॅन कॅन” असे उत्तर दिले. माझा प्रश्नाचिन्हांसारखा झालेला चेहरा बघून अमोल पंत म्हणाला ती म्हणते आहे 'चालेल, होईल'. आयचा घो! एकदम खुश झालो मी ह्या इंग्रजीवर. मी मनातल्या मनात कॅन कॅनच्या बऱ्याच वाक्य रचना केल्या. 'प्रोजेक्ट कॅन' 'इनक्रिमेंट कॅन' 'प्रमोशन कॅन' 'बियर कॅन' वगैरे वगैरे. ह्या वाक्यरचना चालू असताना मध्येच ती अमोलला वेगळ्या विषयासंबंधात बोलली “नो कॅन”. म्हणजे अर्थात शब्दशः 'नाही होणार'.

मोठमोठ्या कंपनी इंटरनॅशनल कॉलेज च्या विद्यार्थ्यांना बिनपगारी राबवून घेतात. असाच एक इंटरनॅशनल डॉक्युमेंटेशनला बसवले होते. दर पंधरवड्याला ह्या इनटर्नॅशनल रिव्ह्यू होतो. माझ्याकडील इनटर्नॅशनल रिव्ह्यू घेण्यासाठी त्याची HR मॅनेजर माझ्या कडे आली आणि म्हणाली "हि नो ओर नो?". आता ह्याचा अर्थ असा कि ' हि नो (Know) हिज वर्क ओर नॉट (no) !', तरी तिला ह्या दोन 'नो' मधला फरक माहित आहे हे पाहून मला बरे वाटले.

सिंगापूरच्या इंग्रजी व्याकरणात क्रियापदांची व्याख्याच निराळी आहे, म्हणजे कुठे क्रियापद लावता आले नाही कि तिथे 'ला' लावायचे, उदा. 'नो प्रॉब्लेमला' 'वन डॉलर एक्सट्रॉला' वगैरे वगैरे. हि व्याकरणाची गम्मत मी माझ्या शाळेतली मैत्रीण शामला गांधीला जी गेली बरीच वर्षे सिंगापुरात आहे सांगितली तेव्हा ती मला म्हणाली "आफटर सम डेज इव्हन यू विल स्टार्ट स्पिकींग धिसला !"

काही असले तरी इथल्या इंग्रजी मध्ये ब्रिटीश इंग्रजीसारखा रुक्ष पणा नसून उर्दूसारखी एक नजाकत आहे, म्हणूनच आम्ही ह्या भाषेला 'इंग्लिश' नव्हे, 'सिंगलीश' असे म्हणतो

कोणी कोणाच्या देशाबद्दल देशभक्त असण्याला माझी काही हरकत नाही. तसेही म्हणा भारतात देशभक्तांपेक्षा देशद्रोही जास्त असूनही मी काही हरकत घेऊ शकत नाही. तरी भारताला आणि भारतीयांना कोणी काही वाईट बोलले तर माझी तळ पायाची आग मस्तकात जाते. अगदी आग मोकळ्या जागेत जात नाही असे असले तरी. असो. तर भारताला आणि त्यातल्या अधोगतीला, भ्रष्टाचाराला, गचाळपणाला, अव्यवस्थेला कोणी इतरांनी नावे ठेवलेली मला सहन होत नाहीत. तसेही सहन केले तर अभिमान वाटायला काय शिल्लक ठेवले आहे? जे होते नव्हते ते खाल्ले आणि खाण्यासारखे नव्हते ते विकून खाल्ले. असो. तर भारतीय संस्कृतीचा (म्हणजे कसला ते माहित नाही) मला प्रचंड अभिमान आहे. इथली खोडून टाकलेली जाती व्यवस्था आणि त्या जागी उभी केलेली आरक्षण व्यवस्था, नावाला बहुसंख्य असणाऱ्या हिंदू समाजाच्या मेहनतीचा घास काढून, नावाला अल्पसंख्यक असणाऱ्या मुसलीम समाजाला देणाऱ्या धर्मनिरपेक्ष व्यवस्थेचा आणि शेकडोचे बळी घेणाऱ्या अफजलला आणि कसाबला माझ्या भरलेल्या आयकरातून बिर्याणी खायला घालणाऱ्या मानवाधिकारी आयोग व्यवस्थेचासुद्धा प्रचंड अभिमान आहे.

भारतामध्ये काही लोकं परमेश्वराला घाबरून सरळ वागतात तर सिंगापुरमध्ये सगळीच लोकं इथल्या कायद्याला घाबरून सरळ वागतात. सिंगापूर सुंदर आणि शिस्तीचे आहे ह्यात दुमत नाही. पण तुमच्या भारतात हे असे आहे का म्हटले कि माझी सिंघम सारखी सटकते.

माझी सटकवायला पहिला कारणीभूत ठरला तो 'टो च्वी लान' उर्फ 'च्वी' हा स्वयंघोषित सिंगापुरी देशभक्त. शनिवारी सकाळी जेवायला फूड कोर्ट मध्ये गेलो असताना हा प्राणी तिथे भारतीय जेवण जेवत होता. एका हातात चपाती आणि शर्टच्या बाह्यानी डोळे पुसत मटण खिमा चमच्याने खात होता. दुसरीकडे जागा नसल्याने मला पण झक

मारून त्याच्या समोर बसावे लागले. योगायोगाने मी पण मैद्याची चपाती आणि मटण खिमा मागवलेला होता. चपातीचा तुकडा करून मटण खिम्याचा घास घेताना हा माझ्याकडे, खाटकाकडे मारून ठेवलेल्या बोकडाच्या डोळ्यांसारखा (डोळ्यांच्या भेगा ताणून) पाहत होता.

एकदा दोनदा नजरा नजर झाल्यावर मी त्याला म्हटले “तुला पण असे जेवायला शिकायचे आहे का?” तर त्यावर बोलतो “आय एम वंडरींग, तुम्ही इंडिअन लोकं हाताने कसे जेवता? तुम्हाला घाण नाही वाटत का?”

आता हा 'भारतीय' ह्या मुद्यावर आल्याने मला माझा दबंगपणा दाखवणे भाग होते. मी त्याला म्हटले, “हजारो जणांच्या तोंडातून चोखलेला चमचा चोखण्यापेक्षा माझा हात बरा!”.... त्यावर तो रागाने इतका लालबुंद झाला कि 'रेड इंडिअन' म्हणून नक्की खपून गेला असता. तरी जोरात “हा हा हा” करून रामानंद सागरांच्या रामायणातील राक्षसासारखा हसला.

वास्तविक वरील संवाद झाल्यानंतर 'शेणात दगडं का मारावीत?' असा विचार करून एखादा सूज चुपचाप आपल्या वाटेने निघून गेला असता. पण हा शिळ्या मैद्याच्या चपातीसारखा पक्का चिवट निघाला. खरेतर सूड बुद्धीने ग्रासला गेला होता. उगाच “सिंगापूरमध्ये कधी आलास?” “कुठे राहतोस?” “काय काय पाहिले?” असे फालतू प्रश्न विचारून बोलणे वाढवत होता. आता त्याच्या देशात पाहणा असल्याने मी पण निमूट उत्तरे देत होतो.

मी सिंगापुरात नवीन असल्याचे कळल्यावर आणि कुठेच फिरलो नसल्याचे समजल्यावर मला म्हणाला “मरीना बे ला जातो आहे तिथे तुला सोडतो, 'आमचं' सिंगापूर आय बघ!” . “सिंगापूर आय?” मी कुतूहलाने प्रश्न विचारला ... “हो, लंडन आय कसा आहे तसा आमचा सिंगापूर आय आहे!” हे च्ची ने सांगितल्यावर मला चमकले, हा त्या भल्या मोठ्या पाळण्याबद्दल बोलतो आहे. मी म्हटले “त्यात काय बघायचे? इट्स समथिंग चायल्डीश”.

त्यावर तो म्हणतो “मला माहित आहे. पण भारतात असे काही नाही , म्हणून तुला हे पाहून मजा वाटेल!!!”.

आता तर ह्याने हद्दच केली. मी म्हटले “कोण म्हणाले भारतात हे असे नाही?
वास्तविक मुंबई शहर सिंगापूर पेक्षा मोठे असल्याने तिथे ह्या पेक्षा मोठा पाळणा आहे!”

तो गडबडला आणि बोलला “हा फ्लायर तर जगातला सगळ्यात मोठा आहे ...”.

मी हसलो आणि म्हणालो “ तू बॉम्बे हाय बद्दल नाही ऐकले? सिंगापूर आय तर
काहीच नाही !”.....

त्याचा पडलेला चेहरा पाहून मी रामायणातल्या रावणासारखा दाही मुंड्या हा हा
हा हा हसलो !

दुसऱ्या शतकात कधीतरी 'श्री विजया' ह्या सुमात्रा येथील साम्राज्याने सिंगापूर आपली राजधानी बनवली होती. सिंगापूर हे इंग्रजी नाव 'सिंगापुरा' या मलय नावाचा अपभ्रंश असून मुळ नाव 'सिंहपूर' असे होते. फक्त नावात 'सिंह' असल्याने ह्या देशाचा राष्ट्रीय प्राणी सिंह म्हणून कागदोपत्री नोंद आहे. बाकी इथे कुठल्याच प्रकारचा सिंह आढळत नाही. तसेही म्हणा भारताचा राष्ट्रीय खेळ 'हॉकी' असू शकतो तर सिंगापूरचा राष्ट्रीय प्राणी 'सिंह' का नसावा? कागदोपत्री नोंद ठेऊन वेगळेच करणे हा सिंगापूरवरचा भारतीय प्रभाव इथे दिसतो. लौकिक अर्थाने सिंगापूर चा राष्ट्रीय प्राणी 'सिंह' असला तरी वास्तविक 'माणूस' हाच इथला खरा राष्ट्रीय प्राणी.

सिंगापूरी माणूस हा मुळात अत्यंत मेहनती स्वभावाचा, दिवस रात्र चिकाटीने काम करणारा असल्याने त्यांच्या डोळ्यांची ही ठेवण झाली असावी अशी मला खात्री आहे. नऊ वाजताच्या ऑफिसला दहा- साडे दहा वाजेपर्यंत पोहोचणाऱ्या माझ्यासारख्या वक्तशीर माणसासाठी इथे सुरुवात फार कठीण होती. इथे तुम्ही नऊ वाजून पाच मिनिटांनी ऑफिसला पोहोचलात कि लोकं तुमच्याकडे हाफ डे ने आल्यासारखे बघतात. एकदा कंटाळा आला म्हणून कॉफी प्यायला येतो का असे जेव्हा मी माझ्या एका कलीग ला विचारले तेव्हा तेव्हा त्याने मनगटावरील घडाळ्यात बघून माझ्याकडे असे पाहिले कि पुन्हा कॉफी ब्रेकमध्येसुद्धा माझी जागेवरून उठायची हिम्मत झाली नाही.

'देअर इज नो फ्री लंच' ह्या उक्तीवर सिंगापुरी माणसाची भयंकर श्रद्धा. कुठल्याही क्षुल्लक कारणावरून मित्राकडून 'ट्रीट' किंवा 'पार्टी' घेणारी मित्र प्रवृत्ती इथे अजिबात नाही. आमच्या ऑफिसमधल्या क्रिस्टीना नावाच्या मुलीला नवीन नोकरी मिळाली आणि तिच्या शेवटच्या वर्किंग डे ला सगळ्यांनी 'सुशी रेस्टॉरंट' मध्ये जेवायचे ठरवले. मी रोजच बाहेर जेवत असल्याने मला नकार देण्यासाठी काही कारणच नव्हते. 'फुकट ते पौष्टिक' ह्या उक्तीवर

माझी नितांत श्रद्धा असल्याने मी अगदी दाबून जेवलो होतो. जेवण झाल्यावर एकूण '१०५.५० S\$' बिल आले आणि ते क्रिस्टीनाने भरले. बाकीच्या आठ जणांनी तिला '१०.५५ S\$' सुट्टे काढून दिले व तिने ते लगेच घेऊन पर्स मध्ये ठेवले, सगळे माझ्याकडे पहायला लागल्यावर मी पण ओशाळत पैसे तिच्या हातात टेकवले.

तसे सिंगापुरी माणूस होणे सोप्या गोष्ट नाही. सिंगापुरी होण्यासाठी एकतर सिंगापुरी घरात जन्माला या, नाहीतर मिलिअन डॉलर इन्व्हेस्टमेंट करा. सिंगापुरी किंवा सिंगापुरचे स्थायी वास्तव्य असणाऱ्या घरात जन्मलात तर तुम्हाला सक्तीची दोन वर्षांची सैनिकी देश सेवा करावी लागते. बाकी गृहिणी असणाऱ्या सिंगापुरी बायका म्हणजे सात जन्माची पुण्याई कवटाळून घेतलेला जन्म. इथे प्रत्येक घरात घर कामाला 'फिलिपिनी' मोलकरीण असते तिला 'मेड' अशी हाक न मारता नासिकेतून 'में' अशी हाक मारली जाते. ह्या में नावाच्या बायका घरातल्या साफसफाईपासून धुण्याभांड्यापर्यंत सगळी कामे करतात.

फार मोठ्या उत्सवाच्या दिवशीच घरात जेवण शिजवले जाते. बाकी इथे नाष्ट्यापासून रात्रीच्या जेवणापर्यंत लोकं बाहेरच खातात. सिंगापुरी माणसाचा नाश्ता आणि जेवण ह्यात आपण फरक करू शकत नाही. ते कुठल्याही वेळी काहीही खाऊ शकतात आणि अगदी सकाळ सकाळीसुद्धा बियर पितात.

फक्त सकाळ सकाळी बियर पितो म्हणून नव्हे तर कार्यप्रेमी, कार्यतत्पर, मेहनती आणि 'तुझे तू - माझे मी' ह्या शैलीत जगणारा सिंगापूर चा राष्ट्रीय प्राणी हा माझा सगळ्यात आवडता प्राणी असल्याने लवकरच मी ह्या प्राण्यावर १५ ओळींचा निबंध लिहिणार हे घोषित करतो.

'भविष्य हे आपण घडवायचे असते' वगैरे गोष्टींवर माझा अजिबात विश्वास नाही. खरेतर विधिलिखितच घडत असते ह्या गोष्टींवर पूर्णपणे माझा विश्वास आहे. आणि ह्या विश्वासासाठीचे कारण म्हणजे माझ्या बाबतीत घडणाऱ्या घटना. माझ्याबाबतीत कोणत्याही विचित्र किंवा विनोदी घटना घडव्यात ह्यासाठी मी स्वतः कोणताही प्रयत्न करत नाही. तर त्या घटना स्वतःहून माझ्याकडे चालत येतात. विधात्याने पुलंची सर्व पुस्तके वाचून, खास मूड मध्ये येऊन, फुरसतमध्ये माझे भविष्य लिहिले आणि त्यात घटना गुंफल्या आहेत. आंधोळ झाल्यावर भीमरूपी बोलत बाहेर यावे तर समोरच्या खिडकीतून 'सुबक' मुलीने आपल्याकडे पाहून हसावे, किंवा रस्त्यावरून एखाद्या सुंदर बाईच्या बाजूने गेल्यावर वळून तिच्याकडे पाहावे तर तो साक्षात हिजडा निघावा वगैरे घटना म्हणजे विधिलिखितच, दुसरे काय?

आपल्याबरोबर घडणाऱ्या घटना ह्या आपल्याला काही शिकवून जाण्यापेक्षा आपल्याला आपलीच ओळख करून देतात हे नक्की. मला भरपूर अँटिट्यूड आहे असे मला बऱ्याच जणांनी सांगितल्यामुळे मी फार अँटिट्यूडवाला माणूस आहे अशी मी माझी समजूत करून घेतली होती. पण त्या दिवशी माझ्या बरोबर घडलेल्या घटनेने मलाच माझ्यातल्या सरळ आणि नम्र स्वभावाची ओळख करून दिली (आता ह्या वाक्यावर माझे कुटुंब सहमत होणार नाही ही गोष्ट निराळी).

सिंगापूरमध्ये आपल्यासारख्या खाऊगल्ल्या नसतात तर प्रत्येक गल्लीच्या तोंडाला 'फूड कोर्ट' असते. त्याला इथे 'कॉपिटीअम' असे म्हणतात. ह्या कॉपिटीअममध्ये सर्व प्रकारच्या खाण्याचे म्हणजे मलय, चायनीज, जापनीज, इंडोनेशियन, इंडियन वगैरे वगैरे स्टॉल असतात. कॉपिटीअम मध्ये तुम्ही कधीही कुठल्याही वेळी गेलात तरी लोकं इथे काही न काही खातच असतात. पण इथला सगळ्यात मोठा शिष्टाचार म्हणजे स्वतःचे ताट खाऊन

झाल्यावर न उचलणे. असा हा इथला शिष्टाचार असला तरी पण घराच्या शिस्ती मुळे मी स्वतःचे ताट स्वतः उचलतो. बायकोच्या शिस्तीचा प्रभाव किंचित कमी असल्याने फक्त धुवून ठेवत नाही एवढेच.

असाच दुपारचे जेवण घेण्यासाठी मी ऑफिसजवळच्या कॉपिटीअममधल्या 'सब वे' मध्ये गेलो होतो. खाऊन झाल्यावर सवयीप्रमाणे ट्रे उचलला आणि निघालोच. तोच मागील टेबल वर बसलेल्या गुजराती दाम्पत्याने (बऱ्याच वेळ त्यांच्या "सौम्य" आवाजातल्या गप्पा ऐकल्यामुळे त्यांच्या वंशाची ओळख झाली होती) मला त्यांच्या टेबलवरच्या ट्रे'कडे बोट दाखवून म्हटले "प्लीज क्लीअर धीस!". मला प्रथम काय करावे, काय सांगावे, हे कळलेच नाही. मी त्यांच्याकडे पाहून हसलो व त्यांच्या टेबलवरचे ट्रे सुध्दा निमूट उचलत होतो. तोच सबवे मधला कर्मचारी "सोरी सोरी" करत ओरडत आला व त्या दाम्पत्यांना म्हणाला "सर इज आवर कस्टमर" आणि त्याने माझ्या हातातले ट्रे खेचून घेतले. त्या दाम्पत्यांना मेल्याहून मेल्या सारखे झाले होते (खरेतर असे झाले असेल अशी मी माझी मनोमनी समजूत करून घेतली होती) आणि त्यांच्या "सॉरी" चा मान झुकवून स्वीकार केला व तेथुन काढता पाय घेतला.

अक्षरशः मी धावत धावत गेलो आणि ऑफिसमधल्या वांशरूममध्ये घुसलो. फुल साईजच्या आरश्यासमोर किमान ५ मिनिटे तरी स्वतःला न्याहाळले , तेव्हा कळले माझ्या हिरव्या टी-शर्ट आणि ऑफव्हाईट पॅटची करामत होती ही

पुण्याला तांबडी जोगेश्वरीला राहणारा माणूस “कुठे राहतोस?” असे विचारल्यास 'तुळशीबागेत' म्हणून सांगेल; 'बुधवार पेठ' कधीच बोलणार नाही. त्याचप्रमाणे मला सिंगापुरात कोणी विचारले कि कुठे राहतोस तर मी 'युनोस' म्हणून सांगतो; 'गे लॅंग' (Geylang असे आहे, स्पेलिंग निट पाहून घ्या उगाच चावट पणा नको!) असे सांगत नाही. तसाही युनोसच बरोबर पत्ता आहे, नाहीतर उगाच तर्जनीनासिकान्याय प्रकार चालू व्हायचा तुमचा (अंतूशेठ काय शब्द दिला आहेत हो .. व्वा!). तर सुज्ञ लोकांस विषय समजलाच असेल, बाकीच्यांनी तुळशी बागेतली बुडकुलीच पहावीत.

सुरुवातीला इथे रहायला आल्यावर फेसबुकवर मी कोणतीही पोस्ट टाकली कि 'गे वर्ड पार्क' 'काम पुंगी उभी' वगैरे लोकेशनस यायची. त्यावेळी सुहास, हंब्या,काका, अप्पा,पंकज, पंत, वंत, सागर वगैरे कट्टा मंडळीनी नुसता 'हैदोस' घातला होता. त्यानंतर मी लोकेशन अपडेट बंद केले. तरी सिंगापुरातल्या मित्रांना जेव्हा 'मी गे लॅंग च्या पुढे राहतो' असे सांगायचो त्यावेळी त्यांची नुसती हसून हसून लोळालोळ व्हायची.

'गे लॅंग' हे सिंगापुरातले 'पुरातन' गावांपैकी एक गाव. इथली जुनी छायाचित्रं पाहिली कि 'कलांग' नदीच्या काठचे ताड-नारळ वगैरे झाडांनी भरलेले गाव दिसते. 'गे लॅंग' हा मलय शब्द 'गे लन्नान' म्हणजे “खोबरे आणि नारळाचे दुध काढणे”, जे मलय जेवणाचा अविभाज्य घटक आहे त्याचा अपभ्रंश आहे. इथल्या मूळ लोकांचा व्यवसाय हा नारळ आणि ताडी हाच होता. आता हे गाव म्हणजे अनधिकृत वेश्या व्यवसाय आणि गर्दुल्ल्यांनी भरलेले आहे, जे तुम्हाला सिंगापूरच्या कुठल्याच प्रवासी आराखड्यात किंवा वेबसाईट वर मिळणार नाही. ह्या गावाची सगळ्यात चित्ताकर्षक गोष्ट (माझ्या दृष्टीने) म्हणजे सिंगापुरातले सगळ्यात उत्कृष्ट स्थानिक जेवण हे इथेच मिळते.

गे लॅग हे बऱ्याच काळा पासून 'रेड लाईट डिस्ट्रीक्ट' म्हणूनच प्रचलित आहे. मलय भाषेत गल्लीला लॉरॉंग असे म्हणतात आणि इथे ज्या सम अंकाच्या गल्ल्या आहेत उदा. लॉरॉंग ८, लॉरॉंग १६ वगैरे इथल्या घरांचे नंबर हे मोठ्या लाल प्लेट वर लिहिलेले असतात म्हणजेच इथे वेश्या व्यवसाय चालतो आणि विषम अंकाच्या ज्या गल्ल्या आहेत उदा. लॉरॉंग ९, लॉरॉंग ११ वगैरे इथे सर्वसामान्य नागरिक राहतात.

'गे लॅग' च्या इतिहासाचा आणि वर्तमानाचा थोडा अभ्यास केल्यानंतर एके संध्याकाळी मी आणि अमित जोशी इथे भुगोलाचा अभ्यास करायला, म्हणजे फोटोग्राफी करायला गेलो होतो. ठिकठिकाणी 'अँडल्ट शॉप्स' नावाची 'सेक्स टॉईज'ची दुकाने, ब्लू फिल्म विकणारे स्टॉल्स, ग्राहकांना आकर्षित करत फिरणाऱ्या वेश्या वगैरे पाहून आम्ही दोघेही अचंबित झालो. कायम साजूक तुपात वाढलेल्या जोश्यासाठी हा म्हणजे एक सांस्कृतिक धक्का होता. आणि मी इथल्या परिस्थितीचा आधी अभ्यास केलेला होता तरी थरथरत होतो. एक दोन गल्ल्यांमधून आधी नुसती चक्कर मारून आल्यावर आम्ही कुठे कुठे फोटो घ्यायचे ते ठरवले. आणि फोटोग्राफीला सुरुवात करणार तोच एका पोरीने आमच्याकडे पाहून असे लडिवाळ चाळे केले, असे लडिवाळ चाळे केले कि गोरा गोमटा जोश्या हे पाहून चांगलाच लाल बुंद झाला आणि मी सावळा असल्याने नीळा जांभळा. एकूण एकवटलेले धाडस तिथेच खल्लास झाल्याने आम्ही क्षणाचाही विलंब न करता तिथून काढता पाय घेतला.

जेवण बनवणे हि एक कला नसून एक तपश्चर्या असते, आणि आपण बनवलेले जेवण जेवणे म्हणजे घोर तप. सिंगापुरात आल्यावर एक दोन वेळा जेवण बनवण्याचा मी प्रयत्न केला. पण अनेकदा हाताची बोटं बुडवूनसुद्धा न समजलेले भातातील पाण्याचे माप आणि चणा डाळीचे बनवलेले वरण ह्यातून मी तपश्चर्येचा मार्ग सोडून दिला. गृहस्थाश्रमातून वानस्थाश्रमात न जाता भलतीकडेच गेलात तर काय खावे हे पुराणात न लिहून ठेवल्याने मी जे मिळेल ते खात सुटलो.

सिंगापूर मध्ये जेवणाला 'मकान' असे बोलतात, त्यामुळे जेवणाची वेळ झाली कि मी सिंगापूर मध्ये 'कोणी मकान देईल का मकान' करत फिरत असतो. खरेतर दर दर भटकणे वगैरे उगाच सहानुभूती मिळवण्यासाठी लिहिले आहे. कुठल्याही रस्त्यावर गेलात तरी खाण्याची सतराशे साठ दुकाने मिळतात. भरपूर खानावळी असल्या तरी नेमकी मलय खानावळ शोधून काढणे हा एक अनुभवाचा भाग आहे. एवढ्या खानावळीत बऱ्याच चायनीज (त्यात पण तीन प्रकार आहेत इबान, कदाझान आणि ओरांग असली) खानावळी सुद्धा असतात. सिंगापूर मध्ये मुस्लीम संख्येने जास्त असल्याने त्यांनी मुसलमानांसाठी योग्य अशी खानावळ दर्शवण्यासाठी 'हलाल' सर्टीफिकेशन चालू केले आहे. मुसलमानांसाठी जे खाणे 'हराम' आहे उदाहरणार्थ डुक्कर किंवा दारू वगैरे इथे विकले जात नाही आणि बऱ्याच खानावळी 'गोमांस' सुद्धा विकत नाहीत (किंवा आपण हिंदू आहोत हे सांगितल्यावर देत नाहीत). म्हणून कुठल्याही खानावळीत जाताना 'हलाल' सर्टीफाईड आहे का हे नक्की पाहावे.

मलय पाककृती हि माझ्या खास आवडीची असल्याने मी मुख्यत्वे मलय खानावळीतच जातो. कोकणातल्या लोकांसारखा मलय लोकांच्या आहारात सुद्धा भात हा मुख्य घटक आहे. मलय भाषेत भाताला 'नासी' असे म्हणतात. 'नासी लेमाक' ही डिश

मलेशियाची राष्ट्रीय डिश आहे. आणि माझ्या जवळ जवळ रोजच्या आहाराची. मलय लोकं भात हा नारळाच्या दुधात शिजवत असल्याने त्याला एक सुंदर नवाबी स्वाद येतो. नासी लेमाक ह्या डिशमध्ये नारळाच्या दुधात शिजवलेला भात, कापलेली काकडी, तळलेले अंचोविस् मासे (हे मांदेळीपेक्षा लहान पण स्वादिष्ट असतात), उकडलेली अंडी आणि लाल मिरचीचा अप्रतीम रस्सा (ज्याला 'सांबाल' म्हणतात) हे सगळे असते. पट्टीचा मिसळ खाणारा जसा रस्सा ओरपतो आणि ठसका लागला कि पावाचा तुकडा तोडतो, त्याचप्रमाणे ह्या डिश मध्ये मासे आणि सांबालचा घास घेतल्यानंतर भाताचा घास घ्यायचा, व ठसका लागलाच कि चवीप्रमाणे अंड्याचा किंवा काकडीचा तुकडा घ्यायचा असतो. नासी लेमाक खाऊन झाल्यावर एखादा फळाचा ज्यूस प्यावा म्हणजे कसे मन एकदम तृप्त होते !

भाताप्रमाणेच 'नुडल्स'सुधदा इथे बऱ्याच प्रमाणात खाल्ल्या जातात. मुख्यत्वे चायनीज लोकं खातात. हो फुन, बी हून, कोये टेओव, मी, मी सुहा, इ मीन, लंगका वगैरे नावाचे बरेच नुडल्स चे प्रकार इथे मिळतात. इथे नुडल्स खाण्याचा शिष्टाचार जरा विचित्र आहे. डाव्या हातात सूप प्यायचा चमचा पकडून त्यात रस्सा घ्यावा आणि उजव्या हाताने नुडल्स चा जमतो तेवढा घास बनवून चॉप स्टिक्सने सुपाच्या चमच्यात टाकून त्याचा घोट घ्यावा. ही विचित्र कसरत मी एक दोन वेळा करण्याचा प्रयत्न केला. पण नीट झेपली नाही. तरी अमेय दिवेकरच्या सांगण्यावरून 'क्रिस्पी नुडल्स' नावाचा एक प्रकार मी चायना टाऊनला खाल्ला. तो अप्रतिम होता.

सिंगापुरचे राष्ट्रीय फळ 'डुरिअन' नावाचे फणसाच्या जातीचे एक सुंदर फळ आहे. ह्या फळाचा ज्यूससुधदा जबरदस्त लागतो. डुरिअनला एक प्रकारचा उग्र वास येत. मुळात तो फणसासारखा असल्याने मला फार आवडतो. पण बऱ्याच जणांच्या डोक्यात जातो.

खावे प्यावे आणि मजेत राहावे ह्या प्रवृत्तीची ही सिंगापुरी माणसे म्हणजे साक्षात खव्वय्ये आणि मलासुधदा पोट भरून खायला घालणारे खिलवय्ये असल्याने, रोजच मी त्यांच्यासाठी प्रार्थना करतो "अन्न दाता सुखी भव"....

लोकमान्य टिळकांनी लोकांना एकत्र आणण्या साठी सार्वजनिक गणपती उत्सवाची सुरुवात केली हे शाळेत इतिहासात शिकलो होतो. पण ह्याचा अर्थ समजण्यासाठी मला सिंगापूरला यावे लागले. गणपती उत्सव म्हणजे मोदक, मिष्टान्न, जल्लोष, सुट्टी वगैरेच्या पलीकडे परंपरा, संस्कार आणि समाज स्नेह हा आहे. गणपती उत्सव हा एकटा माणूस पूजा करून मोदक खाऊन साजरा नाही होऊ शकत, त्यासाठी आसेष्ट बरोबर लागतात.

जस जसे गणपतीचे दिवस जवळ येऊ लागले तसतसे मला सिंगापुरातील अन्न गोड लागेनासे झाले. मला जळी स्थळी काष्ठी पाताळी मोदक-लाडू दिसत होते. त्या असह्य दिवसांमध्ये मला स्वप्नसुधदा मोदकाची पडत होती. शेवटी न राहून मिती वाहिनीला (श्री अमित जोशी ह्यांच्या धर्मपत्नी. तसे माझ्या माहिती प्रमाणे अमितला एकच पत्नी आहे. अधर्मपत्नी वगैरे संज्ञा असल्यास मला ठाऊक नाही!) फोन केला आणि मोदक लाडू खाण्याची इच्छा व्यक्त केली. तसे म्हणा इच्छा व्यक्त करण्यापेक्षा मी स्पष्ट सांगितले "मला उकडीचे मोदक हवे आहेत, तसे न बनवल्यास रोज जेवायला घरी येईन!" (ह्या धमकी मागचा खरा सूत्रधार जोश्याच होता). एवढ्या मोठ्या धमकी पुढे ती बिचारी गरीब गृहिणी काय करणार... मला गणेश चतुर्थीला मोदक मिळतील असे तिने सांगितले. एक आठवडा मी मोदकाची चातकापेक्षा मोठा 'आ'वासून वाट पाहत होतो.

सिंगापूरमध्ये 'अनिरुद्ध उपासनाकेंद्र' यांचा सार्वजनिक गणपती उत्सव असतो. सार्वजनिक असला तरी कुठे रस्त्यावर मंडप वगैरे उभारून साजरा न करता 'श्री संतोष कदम' ह्यांच्या घरात तो साजरा केला जातो. इथे जी मूर्तीची स्थापना केली जाते त्याचे खास वैशिष्ट्य म्हणजे ती मूर्ती 'ईको फ्रेंडली' असते. ही मूर्ती शाडूची माती आणि राम नाम लिहिण्यासाठी वापरलेल्या कागदाच्या लगद्या पासून बनवतात. मूर्ती रंगवायला सुधदा जे रंग वापरले जातात ते खाण्याचे रंग असतात.

अमित आणि मी दोघेही दीड दिवसांच्या ह्या उत्सवाला पूर्णवेळ संतोषदादांच्या घरी हजर होतो. मिती आणि श्रद्धा वाहिनीने केलेले मोदक लाडू हे त्या मागचे मुळ कारण. दोनही दिवस अथर्वशीर्षाचे पारायण, आरती, भजन आणि भोजन असल्याने फार उत्सवाचे वातावरण होते. बऱ्याच नव्या ओळखी ह्या उत्सवाच्या निमित्ताने झाल्या. त्यात ठळक नमूद करण्यासारख्या ओळखी म्हणजे श्री आणि सौ सुळे तसेच श्री आणि सौ चित्रे. एकाच जातीचे असल्याने मी लगेच सोड्याच्या खिचडीचे मनसुबे सुधदा पूर्ण करून घेतले.

मूर्ती विसर्जनाबाबत सिंगापूरमध्ये कायद्यात काही उल्लेख नाही. काही लोकं सावध पवित्रा घेऊन घरात भांड्यामध्ये विसर्जन करतात आणि मूर्ती विरघळल्यावर उरलेली माती कुंडीतल्या झाडांना घालतात. आमची मूर्ती इको फ्रेंडली असल्याने आम्ही सर्वजण इस्ट कोस्ट ला समुद्रात विसर्जन करायला गेलो होतो. 'पायी हळू हळू चला, मुखाने गजानन बोला' '१ २ ३ ४ गणपतीचा जयजयकार' बरोबर 'मुंबईची पोरं हुशार' म्हणूनसुधदा मी सिंगापुरात आरोळी ठोकून दिली.

समुद्र किनारी अगदी मुंबईमध्ये करतो त्याप्रमाणे आरती करून समुद्रात बऱ्यापैकी आत मध्ये जाऊन संतोष दादा आणि अमितने मूर्तीचे विसर्जन केले. विसर्जना नंतर सगळ्यांनी घरून काही न काही बनवून आणलेले पदार्थ बुफे स्टाईलमध्ये बायकांनी समुद्र किनारी मांडले, व सगळे जण त्यावर तुटून पडले. मी पाव भाजी, उसळ, पास्ता आणि आईस्क्रीम वर आडवा हात मारला.

जेवण आटोपल्यावर सगळे जणं वाळूवर रेलून पडले आणि अंताक्षरी , डंबसेराज वगैरे खेळांना उधाण आले. गप्पा टप्पा, मस्करी, नाच-गाणी ह्याबरोबर वाढलेला समाजस्नेह आणि आपुलकी ह्याची शिदोरी बरोबर घेऊन आम्ही घरी परतलो.

माझे सिंगापुरायन
विशुभाऊ रणदिवे

विशुभाऊंची विश

मित्रांनो.

हा माझ्या सिंगापुरायनचा पहिला भाग. संपला. आता माझे मनोगत.

शाळेत असताना 'पुस्तकाचे मनोगत' 'घंटेचे (शाळेतल्या) मनोगत' वगैरे अनेक गोष्टींची मनोगतं लिहिली. पण मी स्वतःचे मनोगत कधी लिहीन असे वाटले नव्हते. मनोगत हे ठोंब्या गोष्टींचेच लिहायचे असते असा माझा लहानपणापासुनचा समज आणि शिक्षकांनी माला कितीही ठोंब्या म्हटले तरी मी ठोंब्या नाही हा विश्वास. म्हणून मी माझं मनोगत कधी लिहित नव्हतो. पण आज प्रकाशकांनी मनोगत लिहायला सांगितल्यावर तो ही धुळीस मिळाला.

लिखाणापेक्षा गप्पा ह्या गोष्टीकडे माझा कल असल्याने पारंपारीक लिखाण शैलीत हे पुस्तक अजिबात बसणार नाही. खरेतर कट्टेकरी मित्रांसाठी लिहिलेले अनुभव नामकाकांनी पुस्तकी रूपाने प्रकाशीत केलेले आहेत. त्यामुळे किती भट्टी (लिखाणाची) जमली आहे ते समजत नाही. हे पुस्तक पहिल्याच धारेचे म्हणजे माझे पहिलेच लिखाण असल्याने तुमच्या प्रतिक्रियांवर पुढचे लिखाण आणि स्फुरण अवलंबून आहे. तुम्ही जर माझ्या कट्टेकऱ्यांसारखे असाल तर माझ्या पाठीवर एक सणसणीत थाप मारलीत (शब्दांची) तरी बस्स. मात्र

कानाखाली वाजवावी इतकंही वाईट लिहीलेलं नसावं असं वाटतंय. नक्की सांगा. खरं सांगा. नो फॉर्मॅलिटी. एअर होस्टेसच्या शिष्टाचारासारखं गुळगुळीत नकोच.

'माझे सिंगापुरायन' हा संपुर्ण पुस्तकाचा फक्त १०% भाग आहे, पुढील ९०% लिखाण हे तुमच्याकडून मिळणाऱ्या प्रतिसादानुसार प्रकाशित करण्याचा मनसुबा आहे.

मीही ई साहित्य प्रतिष्ठानचा एक भाग आहेच. आम्ही जवळपास दर आठवड्याला एक नवं पुस्तक आपल्यासाठी आणतो. अगदी फुकट. इच्छा एवढीच की ते आपल्या देशोदेशी आणि गांवोगावी पसरलेल्या मराठी मंडळींना वाचायला मिळावं. आता फक्त दिडेक लाख लोकांपर्यंत जाणारी ही पुस्तकं निदान दहा बारा लाख लोकांपर्यंत जावी अशी इच्छा आहे. तुमचा सपोर्ट हवा. प्रत्येकाने निदान एक दोन चार दहा बारा जितक्या जमतील तेवढ्या आप्तमित्रांच्या ई मेल आय डी मला द्या. त्यांनाही या गप्पाटपांत सहभागी करून घेऊया. तेवढीच आपल्या माय मराठीची सेवा.

हे माय मराठी वगैरे बोलायला खूप नाटकी किंवा राजकारणी वाटतं. पण असं परदेशात आलं की काय ते कळतं. मग अगदी मनापासून त्या मायची काही सेवा करायची इच्छा होते. आयशप्पथ!

माझा फोन (भारतातला 9892847277, Singapore:6583363353) आहेच. माझा ई मेल आय डी vishpul@gmail.com हा आहे. तुमच्या प्रतिक्रियांची मोदकासारखी वाट पहात आहे.

आपला,
विशुभाऊ

